

Emil Weyr a jeho pobyt v Itálii v roce 1870/71

Emil Weyr v Pamětech syna Františka

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author); Jan Škoda (author): Emil Weyr a jeho pobyt v Itálii v roce 1870/71. (Czech). Praha: Nakladatelství ČVUT, 2006. pp. 34–37.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401199>

Terms of use:

- © Bečvář, Jindřich
- © Bečvářová, Martina
- © Škoda, Jan

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

EMIL WEYR V PAMĚTECH SYNA FRANTIŠKA

Na následujících stránkách je otištěno několik odstavců z *Paměti* [1999b] Františka Weyra. Pokusíme se s pomocí těchto vzpomínek přiblížit osobnost Emila Weyra, jeho vztah k matematice, rodině, přátelům, hudbě apod.

Emil Weyr

Tatínek měl ... velmi pravidelné tahy, zejména bezvadně formovaný nos. Oči měl hnědé a v nich poněkud ostrý pohled ... Vlasy měl tmavé, skoro černé, a téže barvy byl jeho vous, když jej někdy nechal růsti. Zato knír měl kaštanové barvy a ku podivu světlý. Nosíval pod dolním retem tak zvanou „mušku“ ... Byl vždy hubený a postava jeho byla prostřední výšky, spíš malá než velká. ... Skřipce používal jen při čtení. Na vnější eleganci si nepotrpěl. Látky jeho obleků měly ... často zvláštní kropenatou barvu a kalhoty bývaly zpravidla hodně pomačkané. Mám ho v paměti jako naprosto starého muže, což bylo asi vyvoláno jeho těžkou chorobou. (str. 78)

Na svatební fotografii je můj otec jen o něco málo větší než matka, a ta i na ženu byla jen postavy prostřední. (str. 70)

Při našem setkání zajímal se [jeden vzdálený příbuzný] především o to, mám-li známý rodinný znak weyrovský, totiž bradavici na tváři, a byl spokojen, když zjistil, že ji skutečně mám. (str. 89)

Z nemnohých zachovalých dopisů mého děda ... vysvítá, že psal naprosto správnou češtinou, jak slohově, tak pravopisně. Totéž nelze říci o soudobých dopisech mého otce, které se hemží germanismy a nejzákladnějšími poklesky pravopisnými, přestože u obou byly předpoklady pro znalost češtiny stejné: oba studovali na německých školách a oba byli stejně upřímnými českými vlastenci. Divím se proto, že můj otec v oné době (1873) mohl překládati z italštiny do češtiny matematické dílo slavného geometra italského Ludvíka Cremony. ...

Z otcovy italské cesty zachovalo se několik dopisů rodičům. Psány jsou onou vadnou češtinou ..., ale dojemný jest v nich stesk osamělého dvaadvacetiletého mladíka v cizině po vlasti a rodině. Vyprávěla mně jeho sestra Helena, že ho tento stesk jednou tak přemohl, že se tajně vrátil na čas do Čech, schovává se tam – jako stipendista vlády, který měl povinnost nevraceti se ze studií předčasně domů – u svého švagra, ředitele cukrovaru Albína Siebera. (str. 29)

Do roku 1874 učinil otec ... poměrně velký pokrok v českém jazyku ... (str. 18, 32)

Náš tatínek, pokud vím, se nemodlil a do kostela nechodil a maminka jen příležitostně. (str. 131)

Emil Weyr a matematika

V pracovně měl svou soukromou knihovnu, kterou odkázal poslední vůlí pražské Jednotě matematiků a fyziků. V ní po celou dobu, na kterou se pamatují, visel malý oválný obraz matematika Abela, o němž nám otec vyprávěl, jak zemřel mlád a jak se proslavil krátkým, několikastránkovým pojednáním. ...

Pokud se pamatují, produkoval můj otec velmi lehce a rychle. Neměl, jak již řečeno, ke své práci zapotřebí žádného rozsáhlého učeného aparátu, neuzavíral se ve své studovně, aby nebyl rušen, nýbrž my děti měly jsme k němu, kdykoliv jsme chtěly, přístup. Velmi často sedával se svou prací mezi námi v obývacím pokoji, bavě se s námi a prozpěvuje si. Zdálo se, že ho vědecká práce vůbec nenamáhá. Šla mu patrně velmi lehce. (str. 80)

Náš tatínek pořádal občas ve svém bytě „matematické koncerty“, jak jsme tomu říkali. Pozval si několik posluchačů a žáků a ve svém pokoji umístil velkou černou tabuli na stojanu. Přirozeně nebyl jsem nikdy přítomen takovému koncertu, ale myslím, že tabule byla asi otcem stejným tempem popsávána, jak jsem to později viděl u svého strýce Eduarda na pražské technice. Tatínek psal vůbec velmi rychle ... (str. 81)

... jeden z nás, nevím už který, měl za úkol násobit dvě čísla o několika místech a pak opět výsledek dělit jedním z nich. Když nám z toho za živého Boha nechtělo vyjít druhé číslo, šli jsem s tím problémem k němu. Vyčinil nám nejdříve jak se patří a pustil se pak sám do počítání – ale nevycházelo mu to také, takže na konec zvolal: „Dejte mně s tím pokoj a jděte k slečince, ať vám to vypočítá.“ (str. 121–122)

Emil Weyr a rodina

Před onemocněním tatínkovým bylo u nás v domácnosti vždy veselo. K tomu přispívala zejména šťastná letora otcova a jedinečně poddajná povaha maminičina. (Říkal jsem po celý svůj život, že by se má matka byla i s čertem snesla – pokud by ovšem byl dal pokoj jejím dětem!) (str. 74)

... náš tatínek velmi přísně dbal na to, aby se v naší domácnosti, obklopené velkým německým mořem vídeňským, mluvilo výlučně jen česky. (str. 117)

Po večeri nám tatínek občas předčítal z českého písemnictví. Pamatuji se na Čechovy Broučkářády ... (str. 79)

Vzpomínám ..., jak nám tatínek hrával také loutkové divadlo a mluvil přitom za všechny osoby v něm vystupující. ... Tatínkova režie byla velmi pečlivá a vyžadovala zpravidla několikahodinové předchozí přípravy. Divadlo bylo umístěno mezi dvěma pokoji ve dveřích, v jednom bylo hlediště a v druhém byl tatínek, neviditelný obecnstvu. Mám ho v paměti, jak se s něho sléval pot, když se po představení objevil ... (str. 84)

... svatý Mikuláš, který se k nám dostavoval osobně v obligátním doprovodu anděla a čerta. Byl jím tatínek, který měl přes oblek navlečenou noční košili,

na hlavě papírovou mitru, na obličej masku a na rukách bílé glacé rukavice. ... Podezřelé bylo mně také hned zpočátku, že tatínek měl pokaždé, když se u nás objevoval svatý Mikuláš, právě přednášku na universitě, a nemohl proto být nadílce přítomen ... (str. 100)

Vydávali jsme za mého redaktorství rodinný časopis, který jsme nazvali „Květiny máje“, v němž vycházely ve slohu velmi volném naše básně, cestopisy a jiné povídky s příslušnými ilustracemi. Občas do něj přispíval i tatínek. ... Je tam mimo jiné popis naší cesty do Lussinpiccolo. Jedno veršované epos zabývá se rodinou Woldřichovou, k němuž ilustrace nakreslil tatínek. ... Co do spisovatelské techniky byl nám vzorem Malý čtenář, kterého nám tatínek tenkrát předplácel. (str. 134)

... jednou pozdě večer sestra v horečce si přála usilovně mítí panenku obléčenou jako nevěstu. Tatínek prý nelenil a odešel hledat nějakého hračkáře, vzbudil ho a šťastně panenku přinesl. (str. 73)

Když rodiče seznali, že jediný stromek a jeho sladkosti na něm vyvěšené staly se v následujících vánočních dnech stálou příčinou rozmíšek mezi námi dětmi, rozhodl se jednou Ježíšek z čista jasna a přinesl nám stromky tři, každému jeden. (str. 101)

Našeho tatínka mám v paměti jako obratného režiséra rodinných cest a výprav. Myslím, že vůbec rád cestoval, neznamenal-li cesta zároveň odloučení od rodiny. (str. 89)

Vedle psů byli u nás v rodině různí ptáci, od kanárů až k papouškům. Chovali jsme přechodně i králíky, ... zlaté rybky a želvy. (str. 88)

Tatínek nás oba bratry dal sice zapsati do nedaleké hudební školy ... koupil nám housle, ale dál se o to, co s nimi děláme, nestaral. ... Když otec seznal, že naše učení nikam nevede, rozhodl se krátce, že se dále učit nebudeme ... (str. 84)

Můj otec měl značný smysl pro pěkné a pohodlné bydlení a k tomu patřily především velké, rozlehlé byty. Myslím, že se u nás vydávala za nájemné poměrně značná částka celkových příjmů. (str. 68)

Emil Weyr a hudba

... byl by se stal otec určitě vynikajícím muzikantem, kdyby se byl věnoval hudbě místo matematice. Ačkoliv se jí nikdy neučil a ani noty čísti neuměl – je ostatně ku podivu, že v rodině s tak vyvinutým smyslem pro hudbu ani žádný z jeho bratrů se soustavně hrou na nějaký hudební nástroj nezabýval –, přece byl prý znamenitý hráč na klavír. ...

My děti jsme slyšeli otce nesčíslněkrát, poněvadž každou volnou chvíli sedl ke klavíru. Hrál jen z paměti, to jest podle sluchu, a skládal či improvisoval si akordy sám. ... dovedl zahrátí všecko, co chtěl. Měl znamenitou hudební paměť a proto nám hned přehrával, co jsme spolu slyšeli na příklad v divadle. ... Jeho

velkou láskou a miláčkem byl a po celý život zůstal Mozart. Opery tohoto mistra stále navštěvoval, z nich si neustále prozpěvoval a hrál na klavír. (str. 82)

Emil Weyr, jídlo a pití

Tatínek byl podobně jako jeho bratr Eduard velkým milovníkem a znalcem dobrého jídla a pití. ... Ačkoliv tatínek miloval i dobrý nápoj, byl v pití přece mnohem střídmější než jeho bratři Eduard a Bedřich ... (str. 78–79)

Měl ovšem vlastnost všech mužských členů Weyrovy rodiny (mne nevyjímajíc), že totiž mohl snést poměrně větší dávky nápojů bez následků a aniž by bylo na něm něco znát. Bylo mně vždy zcela nemožné představit si někoho z nich ve stavu sebemenší podroušenosti. (str. 105)

Emil Weyr a přátelé

Líčení doby mého dětství bylo by neúplné, kdybych se nezmínil ještě zvlášť o dvou starých dobrých kamarádech mého otce, kteří s ním studovali na mikulandské reálce v Praze a stali se pak ve Vídni našimi domácími přáteli v nejlepším slova smyslu. Byli to páni C. A. Weidinger ... a Emil Stempf. Oba byli Němci ...

... byli stálými hosty v naší rodině. Mohli zcela volně přicházeti na večeri, jak se jim to hodilo a bez zvláštního pozvání. Rozumí se, že se s nimi nedělaly žádné obřady. Bylo jim nabídnuto, co právě bylo na stole. A když někdy došlo k živější debatě, ve které host zapomínal na čas, odešel tatínek do svého pokoje, přinesl svícen s hořící svíčkou (se kterou naše služebné obvykle doprovázely hosty přes schody k domovním vratům) a mlčky jej postavil na stůl. To bylo jakési „třetí zvonění“, kterému host porozuměl. (str. 98–99)

Konec života

Poslední měsíce svého života tatínek už postel neopouštěl. Přes veškerou péči zhubnul tak hrozně, že po smrti vypadal již jen jako kostra potažená kůží. Nejtragičtějším okamžikem v otcově dlouhé nemoci bylo náhlé ohluchnutí ... jedné noci jsme zaslechli my děti ze sousední ložnice rodičů tatínkovo hlasité volání: Já neslyším! Maminka vyprávěla, že se pak začal hlasitě modlit. ... A jeho hluchota byla skutečně naprostá a trvala nepřetržitě až do jeho smrti. ... Pak nastoupily u nás svou truchlivou službu ony konveršální sešity ... Někdy sedl si i ke klavíru a tázal se nás, zdali ještě hraje správně. Pamatuji se zvlášť jasně na jednu takovou návštěvu v jídelně. Otec seděl vedle mne na pohovce a řekl smutně: „Aspoň té šedesátky bych se byl rád dožil,“ a pak, ačkoliv jinak se vůči nám nikdy nezmiňoval o svém vědeckém věhlasu, dodal: „Ale mám aspoň tu útěchu, že jsem už teď v Rakousku prvním ve svém oboru.“ (str. 108)